

4.2. Noțiune de mărime relativă și importanța ei

Trecerea de la concret la abstract, de la mărimi absolute la mărimi derivate se efectuează prin compararea datelor prin raportare, obținându-se *mărimi relative (indicatori relativi)*. Altfel spus indicatorul relativ este rezultatul comparării sub formă de raport a doi indicatori statistici și exprimă printr-un singur număr proporțiile indicatorului raportat față de indicatorul luat ca bază de raportare (comparare).

Mărimile relative sunt folosite în toate domeniile în care se utilizează metodele și tehnicile de calcul și analiză statistică. Forma de exprimare a lor se stabilește cu gradul de variație a fenomenelor, a scopului urmărit, precum și particularitățile specifice ale fenomenelor cercetate.

Pentru ca operația de comparare sub formă de raport să se facă corect și rezultatul să aibă semnificația reală este necesar să se îndeplinească următoarele cerințe:

- între termenii comparați să existe o legătură obiectivă, o corespondență logică;
- termenii să fie pe deplin comparabili (ca sferă de cuprindere, ca metodologie de calcul sau determinare etc.);
- baza de comparație să fie semnificativă, să reprezinte într-adevăr un temei real pentru a măsura și exprima termenul comparat și pentru a obține o informație pertinentă și utilă.

Din punct de vedere statistic, datele pot fi comparate prin diferență și prin comparare.

Comparația prin diferență poate fi făcută numai pentru termeni de același fel, exprimați în aceleași unități de măsură. Rezultatul obținut arată cu câte unități diferă, în mărime absolută, termenul comparat de termenul considerat ca bază de comparație.

Raportul a doi indicatori de aceeași speță, exprimați în aceleași unități de măsură, este un coeficient statistic. El este o mărime adimensională și abstractă din

punct de vedere statistic, nefiind exprimat în nici un fel de unități de măsură concrete economice.

Deși compararea prin scădere creează posibilități limitate de cunoaștere totuși oferă informații utile necesare, arătând cu cât diferă două fenomene aflate în locuri diferite, înregistrate la momente sau perioade diferite, cu cât unul este mai mare (sau mai mic) decât celălalt, cu cât a crescut sau s-a redus etc. Operând cu compararea prin raport, se lărgeste considerabil sfera de cuprindere. Sub formă de raport se pot compara orice fel de termeni, indiferent de natura lor, de unitățile de măsură în care se exprimă. Dacă termenii comparați sunt de natură diferită, și deci sunt exprimați în unități de măsură diferite, din raportare rezultă un indicator exprimat în unități de măsură compuse, ca de exemplu: locuitori pe km², timp de muncă consumat pe unitatea de produs etc.

Ca formă de exprimare raportul obținut dintr-un model de comparație este un număr rațional, rezultat din împărțire. Pentru a obține un număr sugestiv, ușor de manevrat și de memorat – de obicei un număr întreg sau un număr cu 1 sau 2 zecimale – raportul se înmulțește cu 10 la o putere convenabil aleasă:

$$\frac{\text{marime} \cdot \text{comparata}}{\text{marime} \cdot \text{baza} \cdot \text{de} \cdot \text{comparatie}} \cdot 10^k \quad (k = 1, 2, 3, \dots)$$

Rezultatul raportului poate fi un număr întreg sau o fracție. Deseori, pentru a mări expresivitatea rezultatului, el se înmulțește cu 100, 1000, 10000, adică rezultatul se exprimă în procente, promile, prodecimile etc.

Forma cea mai simplă de exprimare a mărimilor relative este în unități sau coeficienți. În acest caz rezultatul raportului arată câte unități din indicatorul raportat revin la o singură unitate a indicatorului bază de raportare.